CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Adamış, E. (2022). Kırsalda Turizm Gelişiminin Kadın Yaşamı Üzerine Etkileri: Bursa Misi Köyü Örneği. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 5(Special Issue-1), 29-38.

Research Article

Kırsalda Turizm Gelişiminin Kadın Yaşamı Üzerine Etkileri: Bursa Misi Köyü Örneği

The Effects of Rural Tourism Development on Women Life: The Case of Bursa Misi Village

Öğr.Gör.Dr. Emel ADAMIŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi
emeladamis@uludag.edu.tr
0000-0001-6445-005X

DOI: 10.37154/cudes.2022.41

Article Info

Received: 21.02.2022
Accepted: 01.03.2022

Keywords: Misi Village rural tourism, quality of life, women labor, women life

Abstract

The study aims to examine the effects of rural tourism activities on the socio-cultural, economic and family life of rural women who contribute this process with their labor. The effects of tourism development in the countryside were investigated, especially through the changes in the lives of women residing in the village of Misi, which has become a tourist attraction in recent years with its 2000 years of history, cultural values and authenticity. Based on the case study method, the the study employed exploratory approach by implementing semi-structured face-to-face (in-depth) interview and observation techniques for data collection. Face-to-face interviews were conducted with 10 women who were active members of the Misi Women's Culture and Solidarity Association and agreed to be interviewed on a voluntary basis. As a result of the research, it has been determined that tourism affects women's social, family and gender roles positively in rural areas. Another important observation is that there exist local tourism initiatives involving women in rural areas as in Misi Village, which not only brings economic benefits but also furthers multi-dimensional impacts on the social position of women.

Makale Bilgisi

Geliş: 21.02.2022
Onay: 01.03.2022

Anahtar sözcükler: kadın emeği, kadın yaşamı, kırsal turizm, Misi Köyü, yaşam kalitesi,

Öz

Çalışmada kırsalda gelişen turizm faaliyetlerinin, bu sürece emekleriyle dahil olan kırsaldaki kadınların sosyo-kültürel, ekonomik ve aile yaşamlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Turizm gelişimin kırsaldaki etkileri, özellikle kadınların yaşamlarındaki değişimler üzerinden ve Bursa'nın merkezine yakın 2000 yıllık tarihi, kültürel değerleri ve otantikliği ile son yıllarda turistik bir çekim merkezi haline gelen Misi köyü üzerinden araştırılmıştır. Örnek olay yöntemine dayandırılan çalışmada, veri toplamada yarı yapılandırılmış yüzyüze (derinlemesine) görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanan nitel araştırma yönteminin keşifsel yaklaşımı kullanılmıştr. Misi Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneğine aktif üye olan ve gönüllülük esasına göre görüşmeyi kabul eden 10 kadın ile yüzyüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, turizmin kırsalda kadınların toplumsal, aile içi ve cinsiyet temelindeki rollerini olumlu yönde etkilediğini belirlenmiştir. Misi Köyü gibi kırsal bölgelerde kadınları sürece dahil eden yerel turizm girişimlerinin, yalnızca ekonomik faydalar değil, aynı zamanda kadının toplumsal konumunu da ileriye taşıyan çok boyutlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

1. GİRİŞ

Sanayi ve tarım sektörlerindeki tarihsel ilerlemenin özellikle gelişmiş ülkelerde yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra yerini hizmetler sektörüne bırakması ulusal ve uluslararası ekonomilerdeki devinim ve değişimlerin bir sonucudur. Endüstrileşme hamlelerinde göreli avantaja sahip Avrupa ve Amerika, bunun bir yansıması olarak insanlarına boş zaman ve gelir yaratabilme noktasında da başı çekmişlerdir. Bu ülkelerde oluşan olanaklar, hizmetler sektöründeki hızlı

büyümenin önemli mecralarından birini temsil eden turizm endüstirisini seyahatten, konaklamaya, eğlenceden, gastronomiye bir bütün olarak ciddi biçimde beslemiş ve motive etmiştir. Turizm doğası gereği talebin oluştuğu yer ile arzın bulunduğu yer arasındaki tüm ağları örmesi gerektiğinden, özellikle ulaşım, seyahat ve konaklama sektörlerinde bir hareketliliği ve yatırımı da zorunlu kılmıştır.

Gelişen turizmin farklı tür ve tipleri insanın ihtiyaç, istek, merak ve farkındalıklarıyla birlikte çeşitlenmektedir. Basit bir iklim, tatil ve dinlenme çerçevesinde yaygınlaşan deniz-kum-güneş odaklı kitlesel seyahatlerin bugün yüzlerce turizm türünde ifadesini bulan bir gelişmeyle ulusal ve uluslararası ölçeklerde büyümeye devam etmektedir. Turizmin çeşitlenmesi, turistik çekime sahip destinasyonları, turizm endüstrisin paydaşlarını da dinamize etmekte ve büyütmektedir. Turizm talebinin yöneldiği alanların popülerleşmiş destinasyonların yanında daha az bilinen ya da bilinmeyen kırsal alanlara da kaydığı bir gerçektir. İnsanları seyahate iten motivasyonlar ile onları çeken çekiciliklerin buluşma yerlerinden biri de kırsal bölgeler olmaya başlamıştır.

Şehirlerin çeperinde ya da uzağında göreli kentleşme ve nüfus yoğunlaşmasından uzak kalmış olan yerellikler, kültürel ve doğal dokuları, daha sade, küçük, kendine özgü yaşamları ve göreli bozulmamış ya da otantik unsurları ile birer cazibe merkezi haline gelmiştir. Bu tür kırsal bölgelerdeki küçük ölçekli yerleşim alanlarının turizm hareketlerine dahil olmasıyla birlikte turizme bağlı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin buralarda da görülmesi kaçınılmazdır. Çalışma, turizmin kırsal bir destinasyondaki etkilerine odaklanmıştır. Turizm gelişimin kırsaldaki etkileri, özellikle kadınların yaşamlarındaki değişimler üzerinden ve Bursa'nın hemen periferisinde olan tarihi, kültürel değerleri ve otantikliği ile son yıllarda turistik bir çekim merkezi haline gelen Misi köyü üzerinden araştırılmıştır.

1.1. Literatür ve Kavramsal Çerçeve

Turizm açısından kırsal alan, deniz turizmi dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzakta, kırlara özgü doğal ve kültürel yapının korunduğu, tenha, yapaylıkla tanışmamış, sessiz alanlar (Soykan, 1999; 2004) olarak tarif edilmektedir. Beeton (2006), kırsal alanlardaki turizmi küçük ölçekli konaklama tesislerinin geleneksel gündelik yaşamın ve yerel insanla temasın daha fazla olduğu alanlar üzerinden kategorize etmektedir. Kırsal alanlarda gerçekleşen turizm türleri bu coğrafi alanı paylaşan; örneğin, doğa macera, yürüyüş, kamp ve karavan turizmi, eko turizm, turizm, mağara turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, kış sporları turizmi, av turizmi, yamaç paraşütü, atlı geziler vb. gibi doğrudan doğaya dayalı olarak yapılan birçok turizm türünün de mekanıdır (Soykan, 2004). Özgünlük ve korunmuşluk gibi özelliklerin var olması kırsal alanlara olan turizm talebini arttırmakta olup, kültürel miras unsurları açısından ayırt edilebilir özelliklere sahip bu alanlarda miras turizmi de gelişmektedir.

Kırsal alanlara yönelen turizm harketlerinin yaygınlaşmasında başta büyük kentlerde yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumunun yükselmesi, şehirlerdeki hayatın karmaşıklığı, kirliliği ve gürültüsünün artması gibi olumsuzluklar ile stresten uzaklaşma gibi faktörler etkili olmuştur (Halloway ve Taylor, 2006). Bununla birlikte kentleşmenin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından büyük oranda tamamlanmış olması ve dolayısıyla toplam nüfüsun büyük çoğunluğunun farklı ölçeklerde olsa da şehirleşmiş alanlarda yaşıyor olması bu süreci kırsal alanlar açısından daha da çekici hale getirmektedir. Doğal ve/veya kültürel varlıkları ile çekiciliğe sahip kırsal bölgeler turizmin farklı türlerine ev sahipliği yapmaya başlamıştır. İlk olarak Lane (1994) kırsal turizmin ne olduğuna dair soruyu sormuş ve onu; kırsalda, küçük ölçekte gerçekleşen ve kırsalın kendine has çevresel kültürel özgünlüğünü yansıtan tipoloji üzerinden çerçevelendirmiştir.

Kırsaldaki turizm çalışmaları üzerine önemli bir literatür oluşurken (Lane 1994; Bramwell, B. ve Lane, B. 1994; Wilson ve Fesenmaier, 2001; Beeton, 2006; Soykan, 1999; Tarlak, 2007; Karafaki vd. 2019; Ongun ve Gövdere, 2019; Uçar vd. 2010; Aref ve Gill 2009) özellikle farklı niteliklere ve çekiciliklere sahip kırsal alanlarda turizmin etkileri farklı boyutları ile de araştırılmaya başlanmıştır. Turizm gelişiminin ekonomik, sosyal ve doğal çevre üzerinde etkilere sahip olduğu (Swarbrooke, 1990) bilinen bir olgudur. Bu etkilerin daha çok ekonomik boyutu ile ilgilenen ya da etkileri daha çok ekonomik katkıya indirgeyen araştırmalardan (Ruzic ve Demonja, 2017; Tunçsiper ve Kaşlı, 2008; Küçüksarı 2011; Ecereal ve Özmen, 2009; Türker vd. 2016) sonra yerel halk açısından sosyal, kültürel

etkilere de odaklanılmaya başlanmıştır. Turizm, sadece kıyı destinasyonları ya da şehirler için değil kırsal bölgeler için de yerel kalkınmanın bir aracı olarak görülürken (Çetin 2009; Doğan, 2019; Kuter ve Ünal, 2009), turist ile yerel topluluklar arasındaki etkileşim açısından kırsal turizm daha fonksiyonel görülmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006; Belanger ve Jolin, 2011; Çeken vd. 2012; Bricker vd., 2013). Bu yüzden Lane (2009) kırsaldaki turizm faaliyetleri ile sürdürülebilir turizm arasında zorunlu bir ilişki olmasının altını çizer. Simkova (2007) bu noktada yerel toplumun sürece dahil olması ve kararlara katılımının sağlanmasının ayrı bir güçlük olarak ortaya çıkabileceğini belirtmektedir. Bunun unsurlarından biri elbette hem toplumsal hem de aile içi konumları ve rollerine bağlı olarak kadınlar içindir.

Literatürde az da olsa kırsaldaki turizmin kadınların yaşamları üzerindeki etkilerini araştırıan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Cihangir ve Demirhan (2020) Van üzerinden yaptıkları araştırmada kadınların günlük yaşamları üzerinde önemli etkileri olduğunu tespit etmiştir. Sayın ve Ergin (2018) kırsal turizm gelişiminin kırsaldaki kadının ailedeki rolünü değiştirdiği ve çalışma yaşamına daha etkin olarak katılmasına olanak tanıdığını; Doğan (2017), ile Kadanalı ve Yazgan (2012) da benzer biçimde kırsal turizmin gelişiminin kırsal alanlardaki kadınların aile içi rollerini değiştirdiğini ve kadının
çalışma yaşamına daha etkin katılmasını kolaylaştırdığını ve bireysel olarak onları güçlendirdiğini belirlemiştir.

2. AMAÇ

Doğa, kültür, tarih gibi değerli çekiciliklere sahip olan Misi Köyü son dönemlerde turizm potansiyeli açısından da dikkatleri çekmiş ve disiplinlerarası birçok araştırmaya konu olmuştur. Turizm sadece yeme-içme, seyahat, konaklama gibi faaliyetleri kapsamakla kalmayıp aynı zamanda yaşam kalitesi, bireysel ve toplumsal gelişim ve değişime de etki eden bir olgudur. Bu nedenle, çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak, kırsalda gelişen turizm faaliyetlerinin, bu sürece emekleriyle dahil olan kırsaldaki kadınların sosyo-kültürel, ekonomik ve aile yaşamlarına etkisi incelenmiştir. Çalışma, Bursa'nın son dönemde popüler hale gelmiş otantik Misi köyünde kadınlar tarafından kurulmuş olan Misi Köyü Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği üyesi kadınlar üzerinden yürütülmüş ve turizm gelişimi ile toplumsal yaşamlarındaki değişimler arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Misi Köyü (Gümüştepe Mahallesi)

Bursa ili merkezine 12 km mesafede, Orhaneli yolu üzerinde yer alan 2000 yıllık geçmişe sahip tarihi Misi Köyü, Nilüfer ilçesi sınırları içindedir. İlk adının Mysia olduğu düşünülen köy, günümüzde yeni adı Gümüştepe Mahallesi olarak anılmaktadır. 1200 civarında nüfusa sahip olan köy, 1987 yılında köy statüsünden çıkarılarak mahalle olmuş ve 1989 yılında kentsel sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır (www.bursa.com.tr). Ortasından Nilüfer Çayı'nın geçtiği köy, 17. ve 18. yüzyıldan kalma Osmanlı ve Rum mimarisinin özelliklerine sahip ev ve yapıları ile ünlüdür. 19. yüzyılda Misi'yi çevreleyen arazilerin bağlarla kaplı olduğu ve nüfusun büyük bir çoğunluğunun bağcılık ve kozacılık ile uğraştığı bilinmektedir. Cumhuriyet döneminde de üzüm, şarap ve şıra üretim merkezi olma özelliğini sürdüren köy, günümüzde bu özelliğini kaybetmiştir. Eski yıllarda tarım, şarapçılık (bölgeye has misket üzümünden) ve ipekböcekçiliği, bölgenin temel gelir kaynağını oluştururken dut ağaçlarının yok olması kozacılığı olumsuz etkilemiş ve günümüzde kırsal turizm, gastronomi, kültür ve doğa turizmi odaklı ziyaretçileri ağırlayan bir bölgeye dönüşmüştür.

Nilüfer Belediyesi tarafından 2006-2016 yılları arasında gerçekleştirilen Misi Koruma ve Yaşatma Projesi ile bölgedeki yapıların korunması ve bir kısmının da restore edilerek işlevsel hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmüştür. Tarihi Kentler Birliği'nin Özendirme Ödülüne değer bulunan proje yoluyla onlarca tescilli yapı restore edilmiş; Nilüfer Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Tarih ve Turizm Bürosu, Nilüfer Çocuk Kütüphanesi, Misiköy Etnografya Müzesi, Koza Evi, İpek Evi, Yazı Evi, Mysia Fotoğraf Müzesi, Nilüfer Edebiyat Müzesi ve Nilüfer Sanat Evi gibi yeni işlevlerle, yerel kültür ve turizme değer katması hedeflenmiştir.

Anadolu Efes, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğiyle, yerel kalkınmaya destek vermek üzere hayata geçirilen Gelecek Turizmde

Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu'nun ilk dönem projelerinden %100 Misia Projesi, yörenin tarihsel geçim kaynağı olan ipekböcekçiliğinin yeniden canlandırıldığı ve kadın emeğinin değerlendirildiği örnek bir turizm modeli oluşturmayı amaçlamış ve köy kadınlarının ev ekonomisine katkıda bulunacak ürünleri üretmesinde eğitimler vererek destek olmuştur.

Misi Köyü Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği

2010 yılında Misi Köyünde yaşayan 46 kadın tarafından kurulan dernek, Misili kadınların el emeklerini değerlendirmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Gözleme, mantı, tarhana, erişte, salça, reçel çeşitleri, turşu, baklava gibi geleneksel lezzetler ve köye has bilinmeyen ya da unutulmaya yüz tutmuş yemekler el birliği ile üretilip sunulmaktadır. Bahar ve yaz döneminde 8-10 kişilik grup aktif ve dönüşümlü olarak üretime katılmaktadır.

Resim 1. Dernek Kadınlarının Yerel Ürünlerinden Örnekler (Kaynak: Dernek Bşk.)

Köyün, Gelecek Turizmde fonu tarafından destek kazanmış olan %100 Mysia projesi kapsamında Nilüfer Misi Köyü Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından Nilüfer Belediyesi'nin desteğiyle işlevlendirilmiş seçkin geleneksel mimarlığa sahip iki köy evi olan İpek ve Koza evleri vardır. İpek Evi'nde "Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde Bursa ipek ve ipekböcekçiliğinin tarihi" teması üzerine bir kalıcı sergi, koza ve ipek ipliği ile el sanatları atölyeleri hazırlanmaktadır. Koza Evi, Misi Köyü Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından dernek tesisi ile birlikte yerel lezzetler restoranı ve misafirhanesi olarak kullanılmaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırma örnek olay yöntemine dayanmaktadır. Veri toplamada yarı yapılandırılmış yüzyüze (derinlemesine) görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanan nitel araştırma yönteminin keşifsel yaklaşımı bu çalışma için uygun yöntem kabul edilmiştir. Önceki araştırmalarda konuya yönelik kullanılan belirli bir ölçeğe dayalı geliştirilmiş soru formuna ulaşılamadığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın keşifsel doğası nedeniyle, ilk önce Misi Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği başkanı ile iletişime geçilmiş, araştırmanın önemi ve amacı anlatılmıştır. Gönüllülük esasına göre görüşmeyi kabul eden dernek üyesi 10 kadın ile 20 Aralık 2021- 10 Ocak 2022 tarihleri arasında dernek binasında faklı tarihlerde görüşmeler yapılmıştır. Konfor alanının sağlaması için tüm görüşmeler aynı mekanda gerçekleşmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmelerin her biri yaklaşık 35 dakika sürmüştür. Çalışmada demografik bilgilere yönelik bir değerlendirme amaçlanmadığı için katılımcılardan demografik ve kişisel bilgiler talep edilmemiştir. Misi Köyü'nde gelişen turizm faaliyetlerinin yerel anlamda kadına yönelik sosyo-ekonomik ve psikolojik etkilerini, kadının yaşam kalitesine katkısını öğrenmeyi hedefleyen açık uçlu sorular sorulmuş, görüşmeler ses kaydına alınmış ve zaman zaman araştırmacı tarafından detaylı notlar tutulmuştur. Daha sonra kayıtlar metne aktarılarak analiz edilmiştir. Araştırmacının ilçe sınırları içinde ikamet etmesi nedeniyle köye sık sık ziyaret gerçekleştirmesi ve gözlem yapması da mümkün olmuştur. Çalışma Bursa ilinin Nilüfer ilçesinde bulunan Misi Köyü (Gümüştepe Mahallesi)'nde faaliyet gösteren Misi Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği üyeleri ile gerçekleştirilmiştir. Derneğe üye 46 kadın katılımcıdan görüşme talebini kabul eden 10 üye çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Görüşme esnasında sorulan açık uçlu sorularda kadın emeğinin haneye katkısı, aile ilişkilerine etkisi, yaşam kalitesine (sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik vs.) etkileri, turizm faaliyetleri öncesi ve sonrasında yaşanan değişimler gibi temalara odaklanılarak bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Görüşme esnasında katılımcıların farklı konulardaki paylaşmak istedikleri yorumlara da olanak sağlanmış ve bulgular kısmında yer verilmiştir. Araştırmacı soruların sorulması esnasında görüşmenin akışına bağlı olarak belli bir öncelik sırası takip etmemiş, katılımcıların esnek bir şekilde görüşlerini ifade etmelerine fırsat sağlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular betimsel bir yaklaşımla analiz edilmiş ve sunulmuştur.

4. BULGULAR

Katılımcıların çoğunluğu derneğin kurulduğu yıldan itibaren dernekte faaliyet gösteren farklı yaş gruplarından oluşan kadınlardır. 1 kişi derneğin kurulmasından 5-6 yıl sonra çevresinin ve arkadaşlarının ikna etmesi üzerine derneğe katılmaya karar vermiştir. Katılımcılardan 1 kişi tek başına yaşamını idame ettirmektedir. Önceki jenerasyon da dahil olmak üzere çoğunluk Misi Köyü'nde doğmuş büyümüş ve daha önce ev dışı ekonomik iş hayatı deneyimi neredeyse hiç olmayan kadın bireylerden oluşmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmede elde edilen bulguları, aşağıdaki gibi üç ana başlık halinde değerlendirmek mümkündür.

4.1. Ekonomik ve Hane İçi İlişkilere Etkiler

Kadınların ailevi ilişkileri, özellikle eşleri ve çocukları arasındaki ilişkiler yereldeki turizm faaliyetleri sonrası ve kendi kurdukları dernek çatısı altında turizm üretimine katılmalarının bir sonucu olarak çeşitli değişim ve dönüşümler geçirmiştir. Kadın daha bağımsız, daha girişimci hale gelerek, ailede kadın ve erkek emeği arasında benzer bir denkliğin altyapısına katkı sağlamaya başlamış ve özgüven duygusunu olumlu yönde geliştirmiştir. Bulgular dernek girişimleri ve faaliyetlerinde bulunan kadınların hane halkı tarafından yapıcı şekilde desteklendiği yönündedir:

> Eşim de destek çıktı çalış diye. Evdeyden mutsuz ve sinirliydim, baktı ben de çalışınca rahatlıyorum bu yüzden destek verdi. Olumsuz bir etkisi olmadı dernekte çalışmamın. Daha önce ben hiç çalışmadım mesela burada başladım. Eve de çocuklarıma da faydam oldu. (Katılımcı 5, Ocak 2022).

> Derneğin kurulmasında eşim çok destek oldu. Ama küçük yerlerde erkekler kadınlardan hizmet beklemeye alıştıklarından, ben burada çok vakit geçirmeye başlayınca kendime göre bir hayatım oluşunca biraz şikayet etmeye başladı. Çocuklarım ise bana her zaman destek. Eşime karşı daha bir özgüvenli oldum. Öncede çalışıyordum tarlada, hayvanlar vardı ama eşimin himayesindeydi bu çalışmam. Şimdi kendi kararlarımı kendim veriyorum. Çok olmasa da harçlık param oluyor. Zaten derneğin kurulma amacı evde oturan kadınlara iş imkanı sağlamak. (Katılımcı 1, Ocak 2022).

> Eşim de çocuklarım da ileri görüşlüdür. Benim açımdan pek bir değişiklik olmadı olumsuz manada. Onlar tam tersi evdeki sorumluluklarımı bile azalttılar, soframı önüme getirdikleri oldu. Bana olumlu yönden getirisi oldu işimin olmasının (Katılımcı 2, Ocak 2022).

> Çocuklarımız liseye gidiyordu o zamanlar, çocuklarımızın okumasına ekonomik olarak haneye parasal katkıda bulundum az da olsa. En azından yol parasını karşılayabiliyordum. Eşlerimiz bize destek oldu, onlar gönderdiler derneğe. İşimize boşvermediler, önemsediler onlar da (Katılımcı 7, Ocak 2022).

> Ekonomik açıdan aileye katkım oldu, bu çok güzel bir duygu (Katılımcı 3, Ocak 2022).

> Daha önce ben hiç çalışmadım mesela burada başladım. Eve de çocuklarıma da faydam oldu, harçlık kazandım (Katılımcı 4, Ocak 2022).

> Kendi ayaklarımın üzerinde duruyorum, yalnızım. Ben bu faaliyetlerden geçiniyorum. Ekonomik olarak sigortalı çalışıyorum o bana bir güvence (Katılımcı 6, Ocak 2022).

> Önceden de çalışıyordum ama tarlada, hayvanlar vardı ama eşimin himayesindeydi bu çalışmam. Şimdi kendi kararlarımı kendim veriyorum. Çok olmasada harçlık param oluyor (Katılımcı 9, Ocak 2022).

> Ekonomik olarak bir getirisi oldu bizlere. Köyümüzün gençleri açısından da çalışmaya yönelik katkısı oldu turizm faaliyetlerinin. Düzene oturdukça daha iyi olacağını düşünüyorum (Katılımcı 10, Ocak 2022).

4.2. Sosyo-Kültürel ve Psikolojik Etkiler

Derneğin asıl kurulma amacının evde oturan kadınlara iş imkanı sağlamak olduğunu ifade eden katılımcılar, ekonomik anlamda yüksek bir gelir elde etmeseler de yaşamlarında bunun çok şey değiştirdiğini belirtmişlerdir. Derneğe üye olmak için bir aidat alınmadığını ancak kazanç elde etmek isteyenlerin gelip aktif olarak faaliyetlere dönemsel olarak katıldığı belirtilmiştir. Toplu etkinlikler için sipariş usulü çalıştıklarını ve bunun getirisinin daha iyi olduğunu, böylelikle ürünlerin ellerinde kalıp bozulma ya da bayatlama riski olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bazılarının yorumları şu şekildedir:

> Turizm etkinliklerinin köyümüze de faydası oluyor. Mesela yazın incir zamanı incir, üzüm, erişte, yumurta, süt gibi dernek dışındaki köylümüzde kendi satışlarını yapıyorlar. Süs eşyaları falan oluyor satılan. Tabi en çok yazın köyümüzü gezip çay bahçelerinde oturuyorlar. Köy topluluğumuza bu gibi faydalar getirdi (Katılımcı 6, Ocak 2022).

> Köyümüze bu projeler sonrası daha çok ziyaretçi geldi ve köyümüz daha fazla kişi tarafından tanındı. Örneğin üniversitede okuyan bir arkadaşımızın çocuğu derste bizim köyümüze, derneğimize ilişkin anlatım yapılırken derneğimizin yeraldığı resimde annesini, köyünü görmüş ve çok şaşırmış (Katılımcı 8, Ocak 2022).

> Daha bir tanınmış olduk. İstanbul'dan geliyor biri mesela "A ben sizi tanıyorum" diyor. Televizyonda gördüm diyor, internette gördüm diyor. Tabi bu tür şeyleri tek başıma yapmak mümkün değil. İşbirliği gerekiyor. Nilüfer Belediyesi olsun, bu Misia Projesi olsun bunlar bize katkı sağladı, bizim de çok hoşumuza gidiyor. Diyelim Kocaeli'nden geliyorlar, İzmir'den geliyorlar. Bizi gördüklerini, bildiklerini söylediklerinde hoşumuza gidiyor, mutlu oluyoruz. Daha bir tanınır ve sosyal olduk. Belediyenin yanımızda olması bize çok büyük bir destek. Tek başına bir şey olmuyor illaki bir destek gerekiyor. Örneğin dernek yerimiz Belediyenin. Bize kiraya vermesi bizim için büyük destek oldu (Katılımcı 10, Ocak 2022).

Katılımcılar kırsal bir bölgede turizm faaliyetlerine katılabiliyor olmanın ekonomik getirisi çok önemli olsa da kırsalda yaşayan kadınlar olarak sosyal ve kültürel anlamda edindiklerinin, yani manevi edinimlerinin çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Toplumsal faaliyetlerin bir parçası olmanın, yeni insanlar tanımanın, kültürel etkinliklerde toplu olarak hareket edebilmenin, birbirlerine destek olmanın ve yaşamlarındaki faaliyet alanlarının değişiminden bahsetmişlerdir. Kadınlar özellikle sosyal alanda özgüven sahibi olmuşlar ve sosyal görünürlüklerini bu süreçte artırmışlardır:

> Biraz daha farklı oldu tabi turizm faaliyetlerinden sonra. Herkesin görüş açısı daha farklı oldu. Kadınlar yani biz önceden evde oturan hanımlardık. Mesela dışarı çıkardık ama bu kadar sosyal değildik. Şimdi kadınlarımız mesela kapılarının önünde yiyecek, içecek satışı yapabiliyorlar. Bundan öncesi yoktu. Dernek başladıktan sonra bunlar daha aktif olmaya başladı. Derneğe üye olmasa bile bireysel olarak satış yapabiliyorlar. Onların sattığı ürünler bizde yoksa onlara yönlendirebiliyoruz ya da derneğimizde onların ürettiği şeyleri de satış yapıp birbirimize destek oluyoruz (Katılımcı 2, Ocak 2022).

> Kendime özgüvenim arttı. Gelen misafirlerimizle konuşuyoruz, görüşüyoruz. Avukatlar geliyor, doktorlar geliyor rahatlıkla konuşabiliyoruz önceden çekiniyorduk. Özgüvenim olumlu olarak etkilendi. Ailem zaten hep destekliyor arkamdalar her zaman (Katılımcı 7, Ocak 2022).

> Sosyal olarak hayatta aktif olmama, daha çok insan tanımama etki etti bu benim için çok önemli... Birçok ünlü ile tanıştık. Tiyatro, konserler gibi etkinliklere gidiyoruz, satışlara gidiyoruz. Oralarda değişik insanlarla tanışıyoruz... Dernek sayesinde sosyal açıdan tek başına gidemediğimiz yerlere arkadaşlarımızla toplu olarak gidebiliyoruz (Katılımcı 1, Ocak 2022).

> Valla bizim için çok iyi oldu. Evde oturuyorduk, tarım da yok artık. Sosyal olarak her yere gidiyoruz, her yeri görüyoruz. Değişik insanlar tanıyoruz. Bu insanlar farklı meslek gruplarından ve etkileşim halinde olduğumuzdan bizlere de faydaları oluyor. Sosyal çevremiz arttı. (Katılımcı 10, Ocak 2022).
>
> ...Kimisinin eşi göndermiyor, kimisinin maddi durumu iyi. Ben üye olayım geziler falan olursa bize söyleyin gezilere katılalım gibi şeyler söylüyorlar. Para kazanmak değil sosyal olmak için isteyenler de oluyor (Katılımcı 4, Ocak 2022).

Sosyal anlamda kadınların özgüven sahibi olmasının psikolojik olarak da onların moral ve motivasyonlarını geliştirdiği ve bireysel yaşamdaki olumlu değişimlerin gözlemlendiği görülmektedir:

> Psikolojik açıdan hayatımıza renk kattı bizim. Evde oturan hanımlardır. Komşuya, çarşıya git gel başka bir hayatımız yoktu. Yaşam kalitemize katkı sağladı (Katılımcı 1, Ocak 2022).
>
> Dernekle, bir toplulukla hareket etmek bana güven duygusu veriyor, birlikten kuvvet doğar diye inanıyorum (Katılımcı 6, Ocak 2022).
>
> ...toplantılara gidiyoruz, önemli kişilerle görüşüyoruz, başkanlarla başkan yardımcılarıyla. Dernek öncesi faaliyetlerimizde onlarla diyoloğumuz yoktu. Birşeyleri başardığımız zaman bu sefer moralimiz de düzeliyor (Katılımcı 10, Ocak 2022).
>
> Özgüvenli oldum. Evde de yaptığım şeyler vardı ama burada şimdi daha çok şeyler yapıyoruz daha geliştirdik kendimizi (Katılımcı 5, Ocak 2022).
>
> Mesela ben evden öyle çıkıp çok gezmeyi sevmezdim. Şimdi insanın özgüveni artıyor. Daha özgüvenli oldum buraya katıldığımızdan beri. Dernek içi iletişimimiz de çok güzel, memnunuz (Katılımcı 8, Ocak 2022).
>
> Dernek içindeki arkadaşlar ile birşeyleri paylaşmamız, güç birliği yapmamız psikolojik açıdan da bizlere çok iyi geliyor (Katılımcı 10, Ocak 2022).

Katılımcılardan bazıları dernek sayesinde güç birliği ettiklerini ancak derneğin kurulum aşamasında çoğu ailelerinden destek gelse de köyde yaşayan diğer erkek bireylerin yaklaşımından dolayı bunu başarmalarının bazı zorlukları olduğunu ifade ederek serzenişte bulunmuşlardır. Ev dışında, çalışma hayatında var olmanın sorunlarını dile getirirken aslında toplumsal cinsiyet konusunu da gündeme getirmişlerdir. Bazı katılımcılar köyde turizmden gelen ekonomik gelir dağılımının adil olmadığını, erkeklerin daha çok gelir elde ettiğini; bunun yanında köy dışından kişilerin dere kenarındaki işletmeleri çalıştırdığını ve gelen ziyaretçilerin önünü keserek onların bölgesine gelmelerini engellediğini dile getirmişlerdir. Bir kısım katılımcı erkek egemen bir toplulukta yaşadıklarını düşünürken bir kısmı da öyle olmadığını savunmuştur.

> Her yerde olduğu gibi buradaki işletmelerde de erkekler ön planda. İlk baştan beri bize "Yapamazlar, kapatırlar, bakalım ne zaman kapatacaklar" diye düşünceler oldu. Engellenmeye çalıştık, hala daha yani var etrafımızda. Buradaki işletmelerden "Siz kadınsınız, gidin evinize oturun, ne işiniz var burada" gibi söylemler hep oldu. Eşlerimiz bize destek olduğu için biz devam ettik (Katılımcı 1, Ocak 2022).
>
> Genel olarak bizim köyümüzde erkek baskınlığı görmüyoruz. Çünkü kadın olarak haklarımızı savunmayı biliyoruz. Savunmasak belki erkek egemen baskısı yaşayabiliriz. Kendi özgüvenimiz ve kendimizi ifade ettiğimiz için öyle bir şey görmüyoruz. Eşlerimizden de görmüyoruz, köy halkından da. Dernek faaliyetlerimizden ötürü bu özgüvenimiz arttı tabi benim görüşüm öyle. Köyümüzde dernekle ilgili eşlerimiz dışında bazıları erkeklerden eleştiri alırken bazıları övgüyle bahsetti. Her kesimde olduğu gibi meyve veren ağaç taşlanıyor. Bazen çok olumsuz şeylerle de karşılaştık ama hiç pes etmedik, yılmadık. Başarımızı devam ettirdik. Yoksa bu zamana kadar gelemezdik (Katılımcı 3, Ocak 2022).
>
> Bence erkek kadın eşit olmalı. Ben zaten kendi kararımı kendim veririm kimseyi karıştırmam (Katılımcı 4, Ocak 2022).
>
> Bizim köyde bence kadınların sözü geçiyor yani daha anaerkil bir yapıda. Erkekler kadınlara destekçi (Katılımcı 5, Ocak 2022).

4.3. Kişisel Gelişim ve Beceri Üzerine Etkiler

Katılımcılar, dernek kurulduğundan beri hem kişisel hem de toplumsal anlamda pek çok yarar sağladıklarını, olumlu bir gelişim gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Birey olarak daha fazla ön planda olduklarını, girişimci hale geldiklerini; becerilerini artırdıklarını ve eğitimler alarak kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu sayede kişisel gelişim ve beceri artışının toplumsal bir etkiye dönüştüğünü ifade etmektedirler. Bazı katılımcıların bu yöndeki ifadeleri de bunu destekler niteliktedir:

> Nenelerim, dedelerim hep buralı köyün yerlisiyiz. Çocukluğumdan beri tarımla geçinen bir köydü köyümüz. Zamanla bitti tarım tabi. Tütün yapıyorduk, fasulye ekiyorduk aklınıza gelen her meyveyi yetiştiriyorduk. Evlerde oturuyoruz, erkekler çalışıyor. Kadınların kurduğu dernekler olduğunu duydum ve komşulara söyledim. Bir dernek kursak biz de köyümüzde müsait dışardan gelen ziyaretçiler var turizm var ve köyümüz ücra bir köy değil, aktif bir köy dedim. Komşularım da yapar mıyız, yapamaz mıyız derken ona buna söylerken, biz 46 üye ile kurduk derneğimizi".

> Kişisel fayda olarak, proje ile ilgili pek çok eğitim aldık. Engelli müşterilere nasıl davranmamız gerekiyor, sofra-masa eğitimleri, koza çiçeği, dokuma eğitimi aldık. Maliyet muhasebesi, İngilizce eğitimleri aldık. Bunlar bizi çok mutlu etti 33 arkadaşımız sürekli bu eğitimlere katılıyordu. KOSGEB'in girişimcilik kurslarına katılan arkadaşlarımız oldu kendi yerlerini açanlar oldu (Katılımcı 1, Ocak 2022).

> Özellikle yöresel ürünlerimizi yaptık onları satıyoruz. Yöresel yemeklerimizi, bilinmeyen yemeklerimizi gün yüzüne çıkardık. Unutulan bu yemekleri tanıtmaya çalıştık. Sipariş üzerine de yöresel yemeklerimizi yapıyoruz. 2013 yılında Mysia Yolları adında bir proje yaptık. Bu projeyle değişti bizim hayatımız. Pek çok projeyle ilgili pek çok ünlü geldi. Onlarla tanıştık. Bizimle ilgili programlar yapıldı. Bu projelerin dışında derneğimizde çalışmaya, üretmeye devam ediyoruz. Kahvaltı veriyoruz. Gözleme, mantı, tarhana, erişte, salça, reçel çeşitleri, turşu yapıyoruz (Katılımcı 3, Ocak 2022).

> Dernek olduktan sonra, yerel yönetimlerin de katkısıyla ve projelerle hijyen, yemek gibi birçok konuda eğitimler aldık. Sertifikalarımızı aldık. Bu eğitimlerden sonra kendi hayatımızda da eğitim aldıklarımızı uyguladık bilgimiz arttı (Katılımcı 4, Ocak 2022).

> Dernek faaliyetlerinde eğitimler aldık. Koza çiçekçiliği, yemek kursları, hijyen eğitimi ve sofra-servis eğitimi gibi eğitimler gördük (Katılımcı 5, Ocak 2022).

> Dernek faaliyetlerimizden sonra birçok şey öğrendik. Mesela buraya gelmeden önce ben hamur açmasını bilmiyordum. Sürekli birşeyler öğrendik (Katılımcı 9, Ocak 2022).

5. SONUÇ

Kırsal turizmin ayrılmaz bir parçası olan kadın emeğinin haneye katkısı ve kırsaldaki kadınların kurdukları dernek üzerinden turizm faaliyetlerine katılmalarının sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik etkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Misi köyünde ikamet eden ve Misi Kadınları Kültür ve Yardımlaşma Derneği'ne üye 10 kadın ile görüşülmüştür. Turizmin kırsaldaki gelişimi ile özellikle kadınların toplumsal yaşamdaki ilişkileri arasında olumlu bir ilişkilenme olmuştur. Ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda da sürdürülebilirliğin bir koşulu olan yerel halkın özellikle kadının turizm faaliyetlerine katılması, turizmin gelişiminin desteklenmesini olumlu yönde etkilemiştir. Elde edilen bulgularda, derneğin kurulduğu 2010 yılından bu yana dernek üyesi köy kadınlarının yaşamlarında sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik açıdan olumlu yönde oldukça önemli değişimler olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınların sosyal görünürlüklerinin arttığı, ekonomik haneye daha fazla katkı sağlayan aktörler haline geldikleri ve kırsalda toplumsal faydanın yaratılmasına da katkıda bulundukları görülmektedir.

Bu araştırma literatürdeki diğer çalışmalarla (Tunçsiper vd.,2017; Doğan, 2019; Cihangir ve Demirhan, 2020) paralel sonuçlar elde etmiş olup turizmin kırsalda kadınların toplumsal, aile içi ve cinsiyet temelindeki rollerini olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Misi Köyü gibi kırsal bölgelerde kadınları sürece dahil eden yerel girişimlerin olması, yerel yönetimlerin desteğiyle projelerin üretilmesi, yalnızca ekonomik faydalar değil, aynı zamanda kadının toplumsal konumunu daha da

ileriye taşımaktadır. Kadınların girişimciliği, özgüveni ve sosyal yeterlilikleri artmış; bu nitel değişimler onların yaşam kalitelerine doğrudan katkı sağlamıştır. Sadece evde varlık gösteren kadın, yerel sorumluluk insiyatifi alarak hem sosyal hem de ekonomik yönden aktif hale gelmiştir. Kadınların özellikle özgüvenlerinin arttığı; kişisel olarak kendilerini daha donanımlı, cesur ve girişken hissettikleri, kendilerini ifade edebilme yeteneklerinin geliştiği görülmüştür. Bu durumun özellikle hane içi ilişkiler ile toplumsal yaşamda cinsiyet eşitliğinden kadının toplumsal rollerine kadar bir dizi alanda olumlu etkilerinin olması beklenebilir.

Bu araştırmada turizm faaliyetlerinin görüşleri alınan katılımcılar için ekonomik bir fırsat sunduğu gözlemlenmiştir. Köyde orta ve üstü yaş grubu nüfusun yaşıyor olması, gençlerin iş fırsatları için köyden ayrılması ekonomik dengenin sağlanması gerekliliğini ortaya koymuştur. Kadınlara daha fazla destek verilmesi isteklerini dile getiren katılımcılar yeni geçim kaynakları ve köyün potansiyelinin olduğu yürüyüş ve kültür rotaları oluşturulması gibi alternatif turizm türleri sayesinde köy gençleri için yeni istihdam olanaklarının gelişeceği öngörüsündedirler.

Misi Köyü, kent ile kırsalın bağını güçlendirerek sürdürülebilir bir bütünlük oluşturmak ve kadınların turizmde daha etkin şekilde sorumluluk almasıyla yaşam kalitesinin geliştirilmesi açısından önemli bir örnektir. Benzer çalışmaların farklı ve özellikle kırsal destinasyonlarda desteklenemesinin kadınların sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamlarına olumlu katkı sağlayacağı düşünülebilir. Yine de farklı yerel bölgelerde farklı zamanlarda tekrarlanacak benzer araştırmalarla bunun desteklenmesinin mümkün olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

Aref, F. ve Gill, S.S. (2009). Rural Tourism Development through Rural Cooperatives Nature and Science, 7(10), 68-73.

Beeton, S. (2006). Community development through tourism. In: Landlink Press, Australia

Bramwell, B. ve Lane, B. (1994). "Rural tourism and sustainable rural development", Proceedingsfrom the Second International School of Rural Development, University College, Galway, Ireland, Channel View Books, London.

Cihangir, E., Demirhan, Ö., ve Şeremet, M. (2020). Kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasında kırsalda kadının durumuna bir bakış: Van otlu peyniri üretimi örneği. lnternational Journal of Geography and Geography Education, (42), 199-222.

Çeken, H. ; Dalgın, T. ve Çakır N. (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2 (2), 11-16.

Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda turist-yerli halk etkileşimi ve turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 9(1), 15-32.

Doğan, M. (2019). The ecomuseum and solidarity tourism: a case study from northeast Turkey", Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development, 9(4), 537-552.

Eceral, T. Ö., & Özmen, C. A. (2009). Beypazarı'nda turizm gelişimi ve yerel ekonomik kalkınma. AİBÜ-İİBF Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, (4), 46-74

Halloway, C. J. ve Taylor, N. (2006). The Business of Tourism Seventh Edition. England: Prentice Hall

Kadanalı, E. ve Yazgan, Ş. (2012). Kırsal turizmin ekonomik-sosyal ve çevresel etkileri. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(2), 97-100.

Karafaki, Ç., F. ve Yazgan M. E. (2019). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. International Journal of Social and Economic Sciences, 2(2), 55–58.

Küçük, M. (2012). Turizmin yerel kalkınmaya etkisi: Ankara Kızılcahamam örneği (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Küçüksarı, G. (2011). Turizmin yerel ekonomiye etkisinin konaklama işletmeleri özelinde analizi: manavgat örneği (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).

Lane, Bernard (1994). What is rural tourism?, Journal of Sustainable Tourism, 2:1-2, 7-21.

Neuner, G. (1979). Zur Analyse fremdsprachlicher Lehrwerke, Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.

Ruzic, P., Demonja, D. (2017). "Economic Impacts of Rural Tourism in Rural Areas of Istria (Croatia)", Transformations in Business & Economics, Vol. 16, No 3 (42), 31-40

Sayın, H. C., ve Ergin, B. Z. (2018). Ekonomik kalkınma ve büyüme için bir fırsat olarak kadın girişimciler. GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics, 1(1), 15-29.

Simkova, E. (2007). Strategic approaches to rural tourism and sustainable development of rural areas, Agricultural Economics, (6), 263–270.

Soykan, F., (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm", Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: 10, Mart-Haziran, 67-75.

Soykan, F., (2004). Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyüne (İzmir) Uygulaması, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir

Ongun, U., & Gövdere, B. (2019). Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği. International Journal of Social and Economic Sciences, 5(2), 46–55

Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. CABI.

Tarlak, Ş. (2007). Mumcularda Kırsal Turizm Modeli, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama Bölümü, 13

Tunçsiper, B. ve Kaşlı, M. (2008). Termal turizmin ekonomik etkileri: Gönen örneği." Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 120-135.

Tunçsiper, B., Özkan, Ç. ve Boz, M. (2017). 'Kırsal Turizm ve Kadın Girişimciler: Nusratlı Köyü Örneği', 8. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Balıkesir, 77-85.

Türker, N., Selçuk, Ş., ve Özyıldırım, A. (2016). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu örneği. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 1-13.

Uçar, M., H. Çeken ve Ökten, Ş. (2010). *Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma: Fethiye Örneği*, Ankara: Detay Yayıncılık.